

सातौँ ऋतु उपन्यासमा प्रयोगशीलता

त्रिभुवन विश्वविद्यालय, मानविकी तथा सामाजिक शास्त्र सङ्काय,
नेपाली केन्द्रीय विभागको सत्र प्रणालीअन्तर्गत नेपाली
विषयमा स्नातकोत्तर तहको पाठ्यांश नं.

४८३ को आवश्यकता

पूर्तिका निम्ति

प्रस्तुत

शोधपत्र

शोधकर्ता

गणेश अधिकारी

स्नातकोत्तर तह चौथो सत्र

नेपाली केन्द्रीय विभाग

त्रि.वि. कीर्तिपुर

२०७७

शोधनिर्देशकको सिफारिस

त्रिभुवन विश्वविद्यालय, मानविकी तथा सामाजिक शास्त्र सङ्काय, नेपाली केन्द्रीय विभागअन्तर्गत स्नातकोत्तर तह चौथो सत्रका छात्र गणेश अधिकारीले तयार गरेको *सातौँ ऋतु उपन्यासमा प्रयोगशीलता* शीर्षकको शोधपत्र आवश्यक मूल्याङ्कनका लागि नेपाली केन्द्रीय विभाग समक्ष सिफारिस गर्दछु ।

.....
प्रा.डा. कृष्णप्रसाद घिमिरे
शोधनिर्देशक
नेपाली केन्द्रीय विभाग
त्रि.वि. कीर्तिपुर ।

मिति: २०७७/ ०८ / ११

त्रिभुवन विश्वविद्यालय
मानविकी तथा सामाजिक शास्त्र सङ्काय
नेपाली केन्द्रीय विभाग

स्वीकृति पत्र

त्रिभुवन विश्वविद्यालय, मानविकी तथा सामाजिक शास्त्र सङ्कायअन्तर्गत नेपाली विषयमा स्नातकोत्तर तह चौथो सत्रको पाठ्यांश नं. ४८३ को आवश्यकता पूर्तिका लागि गणेश अधिकारीले प्रस्तुत गरेको सातौँ ऋतु उपन्यासमा प्रयोगशीलता शीर्षकको शोधपत्र योग्य भएकाले स्वीकृत गरिएको छ ।

शोध समिति

१. प्रा.डा. कृष्णप्रसाद घिमिरे
विभागीय प्रमुख
२. प्रा.डा. कृष्णप्रसाद घिमिरे
शोधनिर्देशक
३. सह.प्रा.डा. नारायणप्रसाद गडतौला
बाह्य परीक्षक

मिति : २०७७/ ०८ / १५

कृतज्ञताज्ञापन

सातौं ऋतु उपन्यासमा प्रयोगशीलता शीर्षकको प्रस्तुत अनुसन्धान कार्य मैले त्रिभुवन विश्वविद्यालय मानविकी तथा सामाजिक शास्त्र सङ्काय नेपाली केन्द्रीय विभागअन्तर्गत नेपाली विषयमा स्नातकोत्तर तहको आवश्यकता पूर्तिका लागि प्रा.डा.कृष्णप्रसाद घिमिरेको कुशल प्राज्ञिक निर्देशनमा तयार पारेको हुँ । शोधपत्र तयारीका क्रममा आइपरेका अनेकौँ समस्याहरूको उचित समाधानका लागि आवश्यक सल्लाह दिई शोधपत्रको निरीक्षण गरी परिष्कार परिमार्जनका निम्ति समुचित मार्गनिर्देशन प्रदान गर्ने शोधनिर्देशकप्रति हार्दिक कृतज्ञता ज्ञापन गर्दछु ।

प्रस्तुत शीर्षकमा शोधकार्य सम्पन्न गर्न स्वीकृति दिने त्रिभुवन विश्वविद्यालय नेपाली केन्द्रीय विभागप्रति हार्दिक आभार प्रकट गर्दछु । प्रस्तुत शोधकार्य सम्पन्न गर्न विशेष उत्प्रेरणा तथा प्राज्ञिक सल्लाह र सुझाव प्रदान गर्नुहुने आदरणीय गुरुहरू खगेन्द्रप्रसाद लुइटेल, महादेव अवस्थी, लक्ष्मणप्रसाद गौतम तथा नारायण गडतौलाप्रति हार्दिक आभार प्रकट गर्दछु । त्यस्तै प्रस्तुत शोधकार्य गर्न सहयोग गर्नुहुने विभागका कर्मचारीप्रति पनि हार्दिक आभार प्रकट गर्न चाहन्छु । विभिन्न बाधा र अप्ठेराहरू आइपर्दा पनि उचित वातावरण सिर्जना गरी मेरो अध्ययनलाई अघि बढ्नकालागि सहयोगी भूमिका निर्वाह गर्नुहुने सम्पूर्ण व्यक्ति, परिवार, समाज र राष्ट्रप्रति सदैव ऋणी रहने छु । सामग्री सङ्कलनदेखि शोधपत्र लेखनका क्रममा सहयोग पुऱ्याउने सम्पूर्ण शुभेच्छु र मित्रजनप्रति हार्दिक आभार प्रकट गर्न चाहन्छु ।

शैक्षिकसत्र :- ०७२/०७३

त्रि. वि. द. नं. :- ६-३-२८-१४०-२०१४

क्रमाङ्क :- १२

मिति : २०७७/०८/०४

शोधकर्ता
गणेश अधिकारी
(स्नातकोत्तर तह)
नेपाली केन्द्रीय विभाग
त्रिभुवन विश्वविद्यालय
कीर्तिपुर

विषयसूची

पृष्ठ

पहिलो परिच्छेद शोध परिचय

१.१	विषय परिचय	१
१.२	समस्याकथन	२
१.३	उद्देश्य	२
१.४	पूर्वकार्यको समीक्षा	२
१.५	औचित्य र महत्त्व	५
१.६	शोधकार्यको सीमाङ्कन	६
१.७	शोधविधि	६
१.८	शोधपत्रको रूपरेखा	७

दोस्रो परिच्छेद प्रयोगशीलताको सैद्धान्तिक अवधारणा

२.१	विषय परिचय	८
२.२	प्रयोगशीलताको शाब्दिक अर्थ	८
२.३	प्रयोगशीलताको परिभाषा	९
२.४	प्रयोगशीलताको अवधारणा	११
२.५	प्रयोगशीलताका विशेषताहरू	१३
२.६	नेपाली उपन्यासमा प्रयोगशीलताको प्रारम्भ र विकास	१४
२.७	निष्कर्ष	१७

तेस्रो परिच्छेद 'सातौँ ऋतु' उपन्यासको विषयवस्तुमा प्रयोगशीलता

३.१	विषय परिचय	१९
३.२	कथानक	२०
३.२.१	कथानकमा विभिन्न विधाको मिश्रण	२५
३.२.२	स्वैरकल्पनाको प्रयोग	२७
३.२.३	विशृङ्खलित कथानक	२९
३.३	चरित्र	३०
३.३.१	अनायकको प्रयोग	३०
३.३.२	मिथकीय पात्रको प्रयोग	३१
३.४	परिवेश	३३
३.४.१	स्वैरकाल्पनिक परिवेश	३३
३.४.२	मिथकीय परिवेश	३६
३.५	दृष्टिविन्दु	३७
३.६	उद्देश्य	४०
३.६.१	मूल्य विघटन	४०
३.६.२	नारीवादी दृष्टिकोण	४३
३.६	निष्कर्ष	४५

चौथो परिच्छेद
'सातौं ऋतु' उपन्यासको शिल्पमा प्रयोगशीलता

४.१	विषय परिचय	४७
४.२	भाषाशैली	४७
	४.२.१ श्यामव्यङ्ग्य भाषाको प्रयोग	४८
	४.२.२ नवीन शब्दको प्रयोग	४९
	४.२.३ अश्लील शब्दको प्रयोग	४९
	४.२.४ वाक्य संयोजनमा अनेकरूपता	५०
	४.२.५ भाषिक विश्लेषण	५२
	४.२.६ नयाँ उखानको जन्म	५३
४.३	विम्ब र प्रतीक	५३
४.४	शीर्षक विधान	६१
४.५	निष्कर्ष	६३

पाँचौं परिच्छेद
सारांश तथा निष्कर्ष

५.१	सारांश	६५
५.२	निष्कर्ष	६६

सन्दर्भ सामग्रीसूची